

Kováts Dániel: Ami a szívünkön, az a szánkon?

Napjainkban az egyik társadalmi üggyé növekvő gondunk a nyelvhasználat eldurvulása. Sokan tartják alapvető feladatnak a harcot az alantas nyelvi formák terjedése ellen.

Egyáltalán nem meglepő tehát, hogy egy tanárnő javasolta: készítsünk egy olyan felmérést, amely tájékoztatásul szolgálna a trágár beszéd kiváltó okairól, terjedéséről, fogadtatásáról.

A kérdőív, amely névtelenül, de a kor, a nem, a foglalkozás feltüntetésével keresett választ egy nyelvhasználati szokásra, jellemző tüneteket tárt fel. Így például azt, hogy a trágár szóhasználat életkortól, nemtől és foglalkozástól függetlenül széles körben elterjedt. Az általános iskolások több mint 90 százaléka vallotta be, hogy használ irrelevant szavakat. A nők körében is nagy azoknak a száma, akik indokot, mentséget tudnak találni a szabadszájúságra.

Noha szinte minden válaszoló úgy nyilatkozott, hogy csak felindulásában, haragjában tolul ajkára „nyomdafestéket nem tűrő” kifejezés, alig akadt olyan, aki ki mertte volna jelenteni, hogy nem beszél durván soha. A trágár szavak használatától a tanárok jelenléte visszatartja a diákot, a jelek szerint a szülők fegyelmezik magukat gyermekeik jelenlétében, az azonban egyre kevésbé korlátozza a megkérdezetteket, ha a másik nemből is jelen van valaki.

Arról is nyilatkoztak a megkérdezettek, hogy hol és mikor szoktak rá a csúnya beszédre. A gyermekkorra, a szülői házra viszonylag kevesen hivatkoztak, az iskola már jóval több esetben szerepelt, de a legtöbben a munkahelyet és a baráti kört nevezték meg rossz szokásuk kialakulásának forrásvidékeként. Vigasztaló viszont, hogy a hozzánk eljutott válaszok túlnyomó többsége (mintegy) 80 százaléka azt tartalmazta: a válaszadó nem tartja lehetetlennek, hogy leszokjon a trágár szavak használatáról.

A felmérés közismert szólást választott mottóul: „Ami a szívemen, az a számon”. De kérdéssé kívánta formálni az állítást: mi van hát a szívünkön, ha ennyi csúnyság jön ki a szánkon? Elgondolkoztató. Talán arra is figyelmeztet sokunkat, hogyan függ össze a nyelvhasználat és a társadalmi felelősség...

(A szerző nevében a ts cs-nek ejtendő.)